

It is proved that nowadays the interaction between the representatives of different agencies engaged in the support of autistic individuals is not good enough, and therefore, the problem of selecting the optimal directions, forms of upbringing and education of such children remains unresolved, there are difficulties in the use of adequate educational and correctional methods and technologies.

It is found out that for the efficient teaching of autistic children it is necessary to organize the system of their relationships with other individuals (primarily parents, guardians), organizations, institutions, public associations. Children, as well as families in which autistic children grow need complex medical, psychological, pedagogical and social support.

Key words: autism spectrum disorder, complex mutual aid, autistic children, correctional process, rehabilitation.

Received 12.04.2015

Reviewed 13.05.2015

Accepted 22.06.2015

УДК 376-056.26:81-028.31

І.О. Жадленко

Ira-29@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ЗА УМОВ ВИКОРИСТАННЯ КОРЕКЦІЙНО-КОМПЕНСАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Zhadlenko I.O. Innovative approaches in speech therapy for children with special needs in the context of correction compensatory technologies / I.O. Zhadlenko // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 1.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 106–117

І.О. Жадленко. Інноваційні підходи у логопедичній роботі з дітьми з особливими потребами за умов використання корекційно-компенсаційних технологій. У статті висвітлено деякі теоретичні та практичні аспекти корекційного навчання, виховання і розвитку дітей з особливими потребами в загальноосвітніх закладах з використанням засобів арт-терапії. Розглянуто основні підходи щодо умов навчання

дітей з особливими потребами у загальноосвітніх закладах, де інтеграція виступає у двох формах – соціальній і педагогічній (навчальній). Розкрито два підходи до соціальної інтеграції. Перший - передбачає підготовку осіб з вадами розвитку до входження в ординарне суспільство, їх адаптацію до нових умов навчання (особа у цьому процесі має бути не лише об'єктом, а й активним учасником). Другий підхід – це підготовка самого суспільства до прийняття таких дітей. Визначено, що високий рівень ефективності мають інтегровані та комбіновані уроки. Їх універсальність полягає в тому, що вчитель-дефектолог, розробляючи інваріативну частину сценарію уроку, залежно від контингенту дітей, може не змінювати суті певної теми, а забезпечує її розуміння. Розглянуто інноваційні корекційні методики, які дають можливість побачити широкий спектр здібностей дитини. Використання методів і технологій сучасних терапій об'єднує терапевтичні фактори невербальної експресії з вербальною взаємодією. Найбільш вдало це можна поєднати за допомогою використання арт-терапевтичних методик, які дозволяють створювати невимушені ситуації спілкування і максимально замотивувати дитину для спільної діяльності. Зазначено, що навчання в інклюзивних освітніх закладах є корисним як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для звичайних учнів, членів їх родин та суспільства в цілому. Як свідчать дослідження, в інклюзивних класах наголос робиться, в першу чергу, на розвиток сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх проблемах. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовленнєвому, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими потребами. Доведено ефективність використання новітніх підходів у корекційно-оновлювальному процесі, які залежать від якісної взаємодії дорослих, що знаходяться поруч з дітьми.

Ключові слова: діти з особливими потребами, інтегроване навчання, ізотерапія, ігрова терапія, пісочна терапія, музична терапія, кольоротерапія, казкотерапія.

И. А. Жадленко. Инновационные подходы в логопедической работе с детьми с особенными потребностями в условиях использования коррекционно-компенсационных технологий. В статье освещены некоторые теоретические и практические аспекты коррекционного обучения, воспитания и развития детей с особыми потребностями в общеобразовательных учреждениях с использованием средств арт-терапии. Рассмотрены основные подходы к условиям обучения детей с особыми потребностями в общеобразовательных заведениях, где интеграция выступает в двух формах - социальной и педагогической (учебной). Раскрыто два подхода к социальной интеграции. Первый - предусматривает подготовку лиц с недостатками

развития к вхождению в ординарное общество, их адаптацию к новым условиям обучения (ребёнок в этом процессе должен быть не только объектом, но и активным участником). Второй подход - это подготовка самого общества к принятию таких детей. Определено, что высокий уровень эффективности имеют интегрированные и комбинированные уроки. Их универсальность заключается в том, что учитель-дефектолог, разрабатывая инвариативную часть сценария урока, в зависимости от контингента детей, может не изменять сути определенной темы, а обеспечивает ее понимание. Рассмотрены инновационные коррекционные методики, которые дают возможность увидеть широкий спектр способностей ребенка. Использование методов и технологий современных терапий объединяет терапевтические факторы невербальной экспрессии с вербальным взаимодействием. Наиболее удачно это можно совместить с помощью использования арт-терапевтических методик, которые позволяют создавать непринужденные ситуации общения и максимально замотивировать ребенка для совместной деятельности. Указано, что обучение в инклюзивных образовательных учреждениях является полезным как для детей с особыми образовательными потребностями, так и для обычных учеников, членов их семей и общества в целом. Как показывают исследования, в инклюзивных классах упор делается, в первую очередь, на развитие сильных качеств и талантов детей, а не на их проблемах. Взаимодействие с другими детьми способствует когнитивному, физическому, речевому, социальному и эмоциональному развитию детей с особыми потребностями. Доказана эффективность использования новых подходов в коррекционно-обновлённом процессе, которые зависят от качественного взаимодействия взрослых, находящихся рядом с детьми.

Ключевые слова: дети с особыми потребностями, интегрированное обучение, изотерапия, игровая терапия, песочная терапия, музыкальная терапия, цветотерапия, сказкотерапия.

Постановка проблеми. Актуальним питанням сьогодення постає проблема навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх закладах. Адаптування учнів з обмеженими можливостями до колективу, спільноти загальноосвітньої школи вимагає від адміністрації та спеціалістів школи створення відповідного «виховного» середовища, орієнтованого на специфіку розвитку цих дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать наукові літературні джерела, перші кроки до розв'язання проблеми навчання та виховання дітей з особливими потребами були здійснені ще наприкінці ХІХ ст. Так, зокрема, питання про створення та організацію спеціальних шкіл та дитячих садочків для дефективних дітей порушувались у

доповідях таких російських педагогів, як І. Городецького, М. Лебедевої, С. Преображенського, та ін. [2].

У цьому напрямку в той же час працювали й німецькі дефектологи Р. Вайс, Б. Менель, А. Фукс, які рекомендували розпочинати роботу з дітьми якомога раніше (бажано з дошкільного віку). За таких обставин, вважали вони, створюються сприятливі умови для попередження вторинних порушень [2].

Питання про створення державної системи громадської допомоги дітям

з вадами психофізичного розвитку, їхнє навчання, виховання і лікування у спеціальних закладах, глибоке вивчення порушувалися такими видатними вченими як В. Ветуховим, О. Володимирським, М. Котельниковим, П. Мельниковим, І. Сікорським, І. Соколянським, О. Шербиною та іншими [1].

Вагомий внесок у питання навчання й виховання різних категорій дітей з особливостями психофізичного розвитку зробили такі вчені як І. П. Василенко, А. Винокур, О. С. Ганджій, А. А. Гольдберг, П. Г. Гуслистий, І. І. Дьоміна, І. Г. Єременко, В. С. Любченко, П. В. Мельник, О. В. Правдіна, В. М. Романенко, Н. М. Стадненко, Р. Фрідленд та інші [1].

Розробкою навчально-методичного матеріалу для спеціальних шкіл займалися Л. С. Вавіна, І. Г. Єременко, М. В. Козленко, К. В. Луцько, Г. М. Мерсіянова, Е. Пуцин, Т. П. Свиридюк, Є. П. Синьова, Л. С. Ступнікова, В. Є. Турчинська та інші.

Оригінальні наукові розвідки з питань навчання дітей з особливими потребами знайшли відображення у збірниках наукових праць В. П. Бондаря та І. Бежа [1].

Аналіз праць вчених доводить необхідність розробки методологічних основ упровадження інноваційних програм, технологій, орієнтованих на вдосконалення процесу навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітній школі.

Постановка завдання. Мета статті –розгляд основних підходів і умов навчання дітей з особливими потребами у загальноосвітніх закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діти – майбутнє держави, дзеркало її суспільства, її багатство. Доля нації, країни залежить від того, якими виростуть наші діти, яке буде в них психічне, фізичне здоров'я, наскільки вони будуть спроможні знайти своє місце у суспільстві.

Ось чому лікарі, педагоги, психологи вкрай стурбовані зростанням кількості дітей з вадами у психофізичному розвитку та дітей-інвалідів. Це явище обумовлене комплексом різних факторів: дестабілізацією умов

життя, обмеженістю заходів соціального захисту населення, екологічним неблагополуччям, стресовими впливами тощо.

На початку ХХІ століття Міжнародним інститутом планування освіти було визнано, що система освіти ввійшла у стадію кризового стану [6, с. 2]. Це вимагає від спеціалістів пошуку нових форм педагогічної роботи і адаптації вже існуючих методик до нагальних завдань навчальної та корекційної роботи.

На сьогоднішній день турбота про дітей з особливими потребами здійснюється багатьма міжнародними і національними організаціями за участю як професіоналів, так і волонтерів. Права дітей-інвалідів закріплені в таких міжнародних документах, як Декларація про права інвалідів (ООН, 1975), Всесвітня програма дій відносно інвалідів (ООН, 1982), Конвенція про права дитини (ООН, 1989), Декларація про права розумово відсталих осіб (ООН, 1971), Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів (ООН, 1993) [8; 7; 4].

Значно посилюється необхідність психолого-педагогічної та медико-соціальної допомоги дітям з проблемами розвитку, поведінки, а також супроводу їх навчання та виховання. Все частіше спеціальні педагоги при проведенні корекційної роботи використовують досвід фахівців інших спеціальностей і запозичують прийоми та методики, які допомагають їм будувати свою роботу, виходячи з потреб кожної дитини. Розробляються нові організаційні форми роботи з такими дітьми, виявляються потенційні здібності до навчальної діяльності, досліджуються можливості інтеграції дітей з особливими потребами у соціальний простір.

Мовлення як вища психічна функція дуже часто порушується не лише само по собі, а вкупі з іншими функціями. Часто порушення мовлення супроводжують недорозвиток або затримку психічного розвитку, особливості сенсорної та моторної сфери, несформованість емоційно-вольового регулювання. Таким чином, можемо говорити про те, що корекційно-логопедична робота є складною педагогічною проблемою, має різні підходи, зміст і практику організації. Аналіз ситуації та практичний досвід дозволяють констатувати, що вона тоді успішна та ефективна, коли:

- побудована на принципі міждисциплінарності. Ключові проблеми спеціальної освіти та її інтегративної частини – логопедії складні і не можуть вирішуватися засобами лише однієї науки, тому покладений в основу міждисциплінарний підхід забезпечує аналіз, інтерпретацію та інтеграцію знань з різних галузей конкретних наук, технологій, терапевтичних методик [6, с. 2];

- проводиться в режимі інноваційної діяльності з постійним пошуком нових форм і методів. Нині система спеціальної освіти, і зокрема логопедії, переживає новий етап, який потребує змін, що мають сприяти своєчасному, всебічному і гармонійному розвитку дитини;

– базується на творчих, нестандартних рішеннях, що дає можливість вирішувати завдання корекційного навчання, виховання та розвитку дітей з патологією мовлення.

Інноваційні зміни в спеціальній педагогіці розпочалися з переосмисленням термінології, відповідних корекційних підходів та методів роботи з дітьми, які мають вади у розвитку. В останні роки з розвитком міжнародних зв'язків все частіше використовуються словосполучення: «корекційна педагогіка», «діти з особливими освітніми потребами», «діти, які потребують корекції фізичного чи (або) розумового розвитку», «раннє втручання» тощо.

Відомо, що в багатьох дітей перинатальні ураження ЦНС призводять до функціональних обмежень, що стають очевидними запізно. Тому розробка і реалізація стратегії раннього втручання в інтелектуальний і психічний розвиток дітей стає однією з найважливіших медичних, педагогічних, соціальних і навіть політичних проблем держави.

Зараз в Україні набуває поширення технологія раннього втручання. Раннє втручання передбачає якомога раннє виявлення дітей із затримкою психомовного або психофізичного розвитку (до 3 років), долучення їх до організованої ранньої реабілітації через стимуляцію діяльності за допомогою іграшок. Велике значення має діагностика причин затримок, навчання батьків методом реабілітації.

Застосування технології раннього втручання допомагає ефективно та своєчасно проводити роботу з усунення відставань у розвитку, запобігати інвалідності. Раннє втручання збільшує можливість нормального життя для обділених долею дітей.

Слід зазначити, що під інтегрованим підходом розуміється сукупність

загальних принципів визначення цілей залучення осіб з обмеженими можливостями здоров'я, відбору змісту для їхньої освіти, організації освітнього процесу і оцінки його результатів [5, с. 29].

Одним із інноваційних проявів в сучасній педагогіці є інтегроване навчання дітей з психофізичними вадами у загальноосвітніх закладах.

Інтеграція виступає у двох формах – соціальній і педагогічній (навчальній).

Існує два підходи до соціальної інтеграції. Перший передбачає підготовку осіб з вадами розвитку до входження в ординарне суспільство, їх адаптацію до умов. Особа у цьому процесі має бути не лише об'єктом, а й активним учасником. Другий підхід – це підготовка самого суспільства до прийняття таких людей.

Реалізація засад інтегрованого навчання відбувається повільними темпами – у суспільстві триває активне обговорення Положення «Про інтегроване навчання», тому треба виважено та обгрунтовано

поставитися до процесу організації інтегрованого (або інклюзивного) навчання дітей всіх вікових груп різних категорій порушень.

Для успішної інтеграції дитини з обмеженими можливостями в систему загальноосвітньої школи необхідно:

- організувати медико-психологічну, соціально-психологічну і психолого-педагогічну просвіту всього населення;
- проводити спеціальне навчання для батьків, здорових дітей та педагогічного персоналу звичайних освітніх заходів, направлене на зміну у всіх учасників навчально-виховного процесу цих закладів негативних соціальних установок та стереотипів щодо дітей із проблемами у розвитку.

Позитивне сприйняття вчителями, вихователями і здоровими людьми дитини з відхиленнями у розвитку має прямий вплив на її розумовий, емоційний та соціальний розвиток.

Найбільш сприятливим долучення (інклюзія) до загальноосвітніх закладів може бути для дітей із сенсорними вадами: з порушеннями мовлення, зору, слуху, опорно рухового апарату, які мають збережений інтелект та дітей із затримкою психічного розвитку. Що стосується дітей з легкою та помірною розумовою відсталістю, інтегроване навчання доцільно здійснювати шляхом створення спеціальних груп і класів у структурі освітнього закладу.

Щоб навчання в інтегрованих (або інклюзивних) класах, групах відбувалося успішно, педагог повинен оволодіти необхідними знаннями і навичками:

1. Ознайомитися з анамнезом, мати уявлення про основні види порушень психофізичного розвитку дитини.
2. Вивчити стан уваги, стомлюваності, темп роботи кожної дитини.
3. Враховувати стан слуху, зору, загальної та дрібної моторики дитини.
4. Навчитися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час занять.
5. Закінчувати заняття, коли діти втомилися чи відволікаються.
6. Навчитися адаптувати навчальні плани, методики, наочний матеріал та середовище до спеціальних потреб дітей.
7. Створювати оптимальні умови для спілкування, сприяти налагодженню дружніх стосунків між дітьми і формуванню колективу.
8. Формувати у дітей досвід стосунків у соціумі, навичок адаптації до соціального середовища.
9. Ставитися з повагою до дітей і батьків.

Сучасна спеціальна педагогіка має багато цікавих напрямлень у корекційно-навчальній, виховній та оздоровчо-профілактичній роботі.

Основу методологічного багажу корекційних педагогів, логопедів, психологів становлять як загальнодержавні, так і авторські програми роботи з дітьми з обмеженими психофізичними можливостями.

Високий ступінь ефективності мають так звані інтегровані та комбіновані уроки. Їх універсальність полягає в тому, що, розробляючи інваріативну частину сценарію уроку, вчитель-дефектолог залежно від контингенту дітей може не змінювати суті певної теми та забезпечити її розуміння.

Інтегровані або комбіновані уроки забезпечують супідрядність та систематизацію різнобічного накопичення знань. Процес навчання спрямовується на розвиток індивідуальних можливостей з урахуванням особистісно орієнтованих педагогічних методів.

Нетрадиційні корекційні методики розкривають широкий спектр здібностей дитини, а використання методів і технологій сучасних терапій об'єднує терапевтичні фактори невербальної експресії з вербальною взаємодією. Найбільш вдало це можна поєднати за використання арт-терапевтичних методик, які дозволяють створювати невимушені ситуації спілкування і максимально замотивувати дитину для спільної діяльності.

Арт-терапія – терапія засобами мистецтва, включає в себе такі окремі терапевтичні технології, як ізотерапія, ігрова терапія, пісочна терапія, музична терапія, кольоротерапія, казкотерапія. Часто ці технології інтегровані, доповнюють одна одну.

Ізотерапія. Зображувальна творчість розвиває чуттєво-рухову координацію, яка бере участь в узгодженні міжпівкулевої взаємодії, що потребує участі багатьох психічних функцій. У процесі малювання активізується і конкретнообразне мислення, яке в основному пов'язане з роботою правої півкулі, і абстрактно-логічне, за яке відповідає ліва півкуля. Оскільки воно прямо пов'язане з найважливішими функціями (зір, рухова координація, мовлення, мислення), малювання не просто сприяє розвитку кожної з цих функцій, а і зв'язує їх між собою [3, с. 15].

Для ізотерапії підходять усі види художніх матеріалів:

- фарби, олівці, воскова крейда, пастель;
- для створення колажів або об'ємних композицій використовуються журнали, газети, шпалери, паперові серветки, кольоровий папір, фольга, коробки від цукерок, поштові картки, текстиль, кольорові стрічки, тасьма;
- природні матеріали – кора, листя і насіння рослин, квіти, пир'я, гілки, мох, камінці;
- для ліплення – глина, пластилін, солоне тісто;
- папір для малювання різних форматів і відтінків, картон;
- пензлі різних розмірів, губки для зафарбовування, ножиці, нитки, різні типи клеїв, скотч.

Терапевтичний вплив зображувальної творчості на дитину складається з багатьох факторів. Створення приємної і затишної атмосфери доставляє задоволення і підвищує самооцінку. Сам процес роботи вимагає від дитини відповідального мислення та дії. Активізується фантазія, розвивається терпіння та спокій. Дитина вчиться продуктивно використовувати, контролювати і керувати своїми моторними імпульсами; розвивається сприймання, моторика, мислення, концентрація. Творча робота підвищує мотивацію, гарантує визнання з боку оточуючих, формує самоствердження і самосвідомість.

Ігрова терапія – метод психотерапевтичного впливу на дітей і дорослих з використанням гри. В основі різних методик, що описуються цим поняттям, лежить визнання того, що гра справляє значний вплив на розвиток особистості. Гра сприяє створенню близьких стосунків між учасниками групи, знімає напруженість, тривогу, страх перед оточуючими, підвищує самооцінку, дозволяє перевірити себе в різних ситуаціях спілкування, знімаючи небезпеку соціально значимих наслідків.

Ігрова терапія – це ефективна допомога при:

- корекції селективного мутизму (Селективний мутизм – це стан, за якого дитина не може говорити, як правило, в школі або в громадських місцях. Селективний мутизм є найбільш поширеним серед дітей віком до 5 років);
- агресивності в поведінці;
- зниження страхів, стресу і тривожності у дітей;
- при корекції труднощів у читанні;
- відставання в мовленнєвому розвитку;
- інтелектуальному та емоційному розвитку розумово відсталих дітей;
- лікуванні заїкання;
- полегшенні стану при психосоматичних захворюваннях (бронхіальна астма, нейродерміт);
- поліпшенні "Я-концепції";
- зниженні тривоги при розставанні з близькими.

Пісочна терапія - це особливий спосіб спілкування зі світом і самим собою, який допомагає знімати внутрішню напругу, долати бар'єри в спілкуванні, підвищує впевненість у собі, відновлює цілісність психіки, відкриває нові шляхи до розвитку, коли дитина будує власний світ в мініатюрі з піску та додаткових матеріалів.

Музикотерапія – сприяє розвитку в дітей з особливими потребами пам'яті, асоціативного мислення, сенсорики, заспокійливо впливає на нервову систему, приводить до рівноваги процесу збудження та гальмування.

Кольоротерапія – це один із видів оздоровчої профілактичної роботи, завдяки якій розширюється індивідуальна сфера переживань,

формується творчі здібності, значно збагачується світосприймання, відбувається корекція психічних вад.

Казкотерапія – допомагає зняти емоційне напруження, надає впевненості у собі, розширює світогляд дитини, розвиває зв'язне мовлення, мислення. Казкотерапія передбачає використання різних форм: елементи пісочної терапії, театралізовані ігри з ляльками і без них, релаксаційний практикум, елементи арт-та ігротерапії. Використовуючи цей вид навчання дітей необхідно пам'ятати, що всі їх слова, рухи є успішними, вдалими і найкращими. Дітей необхідно весь час підбадьорювати, вербально заохочувати, хвалити.

Для роботи з дітьми, які мають труднощі в засвоєнні навичок письма, читання, в оволодіння математичними навичками використовують письмо на манці. Дитина отримує можливість виправити написане, в неї поступово зникає страх написати неправильно, зникає напруженість м'язів руки, покращується дрібна моторика. З'являється позитивна емоційна реакція у процесі письма, поступово вона закріплюється, і можна переходити до письма олівцем та ручкою.

У корекційній роботі з дітьми, які мають труднощі з фразовим зв'язним мовленням, під час читання використовують книжки-саморобки. Спочатку це предметна картинка і позначення її словом, потім – сюжетна картинка і складання маленької розповіді, яка відразу записується у книжку в присутності дитини. Дитина складала розповідь, вона знає її зміст, тому зникає страх перед читанням. Читання стає легким і приємним.

Навчання в інклюзивних освітніх закладах є корисним як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для звичайних дітей, членів родин та суспільства в цілому. Як свідчать дослідження, в інклюзивних класах наголос робиться в першу чергу на розвиткові сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх проблемах. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвиткові дітей з особливими потребами.

Тому використання корекційно-компенсаційних технологій розвиває:

- загально-навчальні вміння. Це вміння вчитись жити, вміння пристосовуватись до мінливих умов через взаємовідносини дорослий-дитина, в ході яких напрацьовуються необхідні якості;
- інтелектуальну сферу, швидкість і гнучкість мислення логічного, критичного, креативного, інтуїтивного;
- емоційно-вольову сферу, працездатність, поведінку: дитина навчається керувати собою, своїми емоціями.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, ефективність використання новітніх підходів у корекційно-оновлювальному процесі залежить від якісної взаємодії дорослих, що знаходяться поряд з дітьми.

Позитивний емоційний настрій педагогів та батьків, уміння створити атмосферу радості й доброзичливості, радіти разом з дитиною, дасть кожній дитині можливість саморозкриття та самовираження.

Список використаних джерел

1. Бондар В. Інтерпретація еволюції спеціальної освіти: зародження, становлення, розвиток / В. Бондар, В. Золотоверх. // Дефектологія. – 2004. – № 1. – С. 2-10. 2. Золотоверх В. Історичні аспекти розвитку спеціальної освіти в зарубіжній практиці (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) / В. Золотоверх. // Дефектологія. – 2002. – № 2. – С. 50-53. 3. Киселёва М. В. Арт-терапия в работе с детьми / М. В. Киселёва. – СПб.: Речь, 2008. – 160с. 4. Матюшенко І. Навчальний курс «Основи соціально-правового захисту дітей-інвалідів в Україні» / І. Матюшенко. // Дефектологія. – 2003. – № 4. – С. 4-6. 5. Пархоменко А. В. Интегрированный подход к социально-профессиональной адаптации учащихся с нарушением интеллекта / А. В. Пархоменко. // Профессиональное образование. – 2006. – № 8. – С. 29-31. 6. Тарасун В. Філософські та соціокультурні засади спеціальної освіти / В. Тарасун. // Дефектологія. – 2004. – № 3. – С. 2-6. 7. Тетерский С. В. Введение в социальную работу: Учебное пособие. – М.: Академический Проект, 2000. – 496 с. 8. Технологии социальной работы: Учебник под общ. ред. проф. Е. И. Холостовой. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 400 с. – (Серия «Высшее образование») С. 344-361.

I.O. Zhadlenko. Innovative approaches in speech therapy for children with special needs in the context of correction compensatory technologies. The article highlights some of the theoretical and practical aspects of correctional training, education and development of children with special needs in secondary schools with the use of art therapy means. The basic approaches of the terms of children studying with special needs in secondary schools where the integration appears in two forms - social and educational (training) are examined. It is reveals two approaches of social inclusion. The first one provides the training people with disabilities for joining the ordinary society, their adaptation to the new conditions of learning (a person in this process should be not only the object but also an active participant). The second approach is to prepare the society to the adoption of such children. It is determined that the combined and integrated lessons have the high level of efficiency. Their universality is that the teacher-defectologist developing the invariant part of the lesson, depending on the contingent of children, can keep the essence of a topic unchange, and provides its understanding. The innovative correction techniques that make it possible to see a wide range of abilities of a child are considered. The usage of therapy of modern technologies unites the therapeutic factors of nonverbal expression of verbal interaction. The most successful it can be combined through the usage

of art therapy techniques that allow you to create unconstrained communication situation and to motivate a child to cooperate. It is Indicated that training in inclusive educational institutions is useful as for children with special educational needs as for usual students, their families and society totally. According to the study it is focused first of all in inclusive classes on the development of strong qualities and talents of children rather than on their problems. The interaction with other children promotes the cognitive, physical, speeched, social and emotional development of children with special needs. The efficiency of the use of new approaches in new correctional process that depends on the quality of interaction between adults who are close to children is proved.

Key words: children with special needs, mainstreaming, visual art therapy, play therapy, sand therapy music therapy, color therapy, fair tail therapy.

Received 22.04.2015

Reviewed 25.05.2015

Accepted 22.06.2015

УДК 5.616.-089.843-031.61.851:611

С.К. Заїка
svet-k@meta.ua

РОЛЬ БАТЬКІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З КОХЛЕАРНИМИ ІМПЛАНТАМИ

Zayika S.K. Role of parents in the educational process of preschool children with cochlear implants / S.K. Zayika // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 1.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 117–126

С.К. Заїка. Роль батьків у навчально-виховному процесі дітей дошкільного віку з кохлеарними імплантами. У статті розглядається вплив батьків на навчально-виховний процес у дітей з кохлеарними імплантами. Здійснено аналіз причин ураження слуху та його наслідки, досліджено вплив феномену прискороеного зростання гучності на розбірливість зверненого мовлення, розглянуто новий засіб